

mažarske učitelje v rusinske kraje. — Važen činitelj pri izumiranju ogrskih Rusinov je tudi njihova revščina. Tisto, kar se rusinsko ljudstvo ima, jemljejo mu židovski izseljenci iz Galicije po brezvestni lihvi, tako da je bila celo država prisiljena pečati se z gmotnimi razmerami Rusinov (Ruthenenaction), da paralizira grozni vpliv teh židovskih pijavic. Velika revščina in nevednost sta vzrok, da rusinsko ljudstvo v celih trumah zapušča Ogrsko ter se izseljuje v Ameriko. Ali v zadnjih letih se začena obratovati na boljše. Nekaterim mladim rodoljubom se je smililo ubogo ljudstvo in so začeli neumorno delovati v vsakem pogledu za blagor ljudstva. Bodočnost in čast ogrskih Rusinov leži sedaj v rokah teh mladih rodoljubov. Uspehi njihovega delovanja so dozdaj se neznatni, ker jim delajo mažarski uradi velike zapreke. O njihovem delovanju se še veliko ne sme govoriti in pisati, sicer bi jih mažarska vlada preganjala kakor je preganjala ob svojem času profesorja bogoslovja Geberja, odličnega rusinskega publicista, svečenika in urednika lista „Listok“, Fencika in pa Žatkoviča. Zadnji je moral bežati iz Ogrske ter je sedaj urednik velikega rusinskega lista v Ameriki „Amerikanskij List“. To novo narodno gibanje podpirajo Rusini v Galiciji in Bukovini in vrnivši se iz Amerike izseljenci.

Fr. Št.

Znamenita dvestoletnica. Začetkom letošnjega novega leta so Rusi obhajali znamenito dvestoletnico. Letos je namreč minilo dvesto let, kar so se ruske knjige začele tiskati s sedanjim takozvanim „graždanskim šriftom“. Moskovska tiskarna, ustanovljena še za Ivana Groznega, je tiskala skoraj poldrugo stoletje (1564—1707) publikacije duhovne in posvetne vsebine s cerkveno-slovanskimi črkami. L. 1707. je car Peter I. poklical v Moskvo holandske strokovnjake (črkostavca Henrika Silbaha, črkolivca Antona Demeja in dr.), ki so po carjevem ukazu na začetku l. 1708. natisnili z amsterdamskimi črkami dve ruski knjigi „Geometrijo“ in „Azbuko“. Prva knjiga se je tiskala blizu dva meseca.

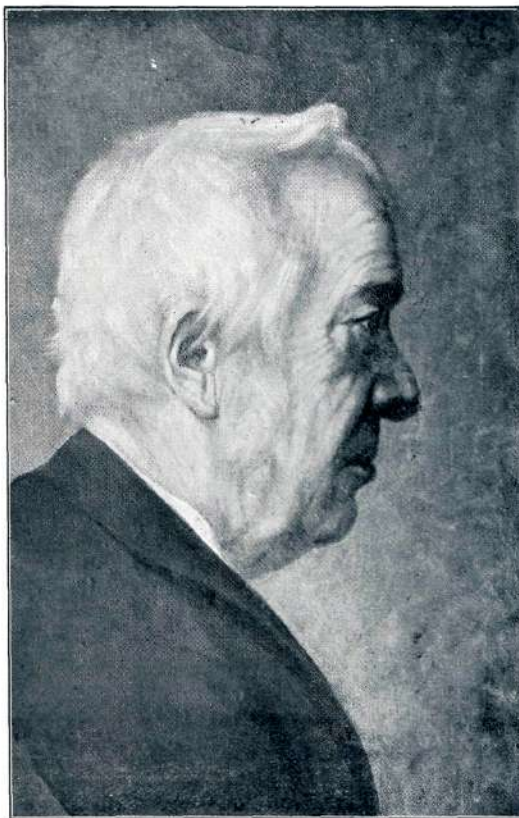
Fr. Št.

Peterburška akademija znanosti je pozvala dunajskega slavista Vatroslava Jagića, da uredi slovansko enciklopedijo, katero namerja akademija izdati v svoji založbi.

Prof. N. I. Daškovič. 2. februarja je v Kijevu umrl ruski profesor Nikolaj Ivanovič Daškovič, ki je polnih 30 let predaval na kijevskem vseučilišču književno zgodovino. Umrli je bil neumorno delaven mož. Spisal je več nego 60 učenih spisov in je zapustil v rokopisu nekoliko sto monografij, razprav in člankov. Znanstveno književno delovanje Daškovičevo se more razdeliti na dva dela. V prvi del svojega delovanja je pisal spise, spadajoče v zgodovinsko stroko, s poznejšimi spisi je obogatil književno zgodovino. Najbolj znani spisi Daškoviča so: „Knjaženie Danila Galickago“, „Volhovskaja zemlja s jega značenje v russkój istorii“, „Skazanie o sv. Gralč“, „Listovsko“, „Russkoe gosudarstvo, uslovija jego voznikovenija a pričiny upadka“, „Byliny ob Alešč Popovič“, „O tom, kak ne ostalos na Rusi bogatyrej“ in dr. Daškovičeva dela so zelo dobro znana v učenih krogih tudi v tujini. — Daškovič se je porodil l. 1842. iz maloruske družine v selu Bežovu na Volinji, kjer je bil njegov oče svečenik. Kot profesor je vzgojil mnogo učenjakov, ki so mu ob priliki tridesetletnice njegove učiteljske službe posvetili zbornik razprav pod naslovom „Evanos“.

Anatolj Vahnjanin. V Lvovu je umrl šolski svetovalec, profesor akademične gimnazije, ravnatelj višjega glasbenega zavoda, bivši deželni in državni poslanec, maloruski pisatelj Anatolj Vahnjanin. Umrli je po kratki, a težki bolezni. A. Vahnjanin se je porodil 7. septembra l. 1841. v Sinjavi (okraj jaroslavski), kjer je bil njegov oče svečenik. Do-

vršivši gimnazijo v Premišlu je (1889) vstopil v duhovno semenišče ter je poslušal bogoslovje v Lvovu. Ševčenkove ideje l. 1861. so tako vplivale na takratno rusinsko mladino, da se je začela z navdušenjem učiti materinskega jezika. Tudi mladi Anatolj se je marljivo učil in l. 1862. je že dopisoval v „Večernice“ pod psevdonimom „N. z nad Sjanu“ in sodeloval pri sestavljanju nemško-rusinskega slovarja, ki ga je pozneje izdal Om. Partickij. Od l. 1863.—1865. je bil Vahnjanin učitelj rusinskega jezika v gimnaziji v Premišlu in potem je odsel na Dunaj, da studira zemljepis in zgodovino. Na Dunaju je Vahnjanin ustanovil rusinsko društvo „Sič“, katerega je bil prvi predsednik. Ko je dovršil študije, je postal v Lvovu gimnazijski učitelj in je tudi tu zopet narodno deloval; urejeval je „Pravdo“, ustanovil „Prosvito“

FR. HROVAT

PORTRETNA STUDIJA

ter je bil sotrudnik mnogih rusinskih listov. Potoval je po rusinskih krajih, ustanavljal čitalnice in prirejal veselice za prosto ljudstvo. Ko se je odpovedal javnemu političnemu življenju, je posvetil svoje moči glasbi. Ustanovil je pevsko društvo „Bojan“ in „Višji glasbeni zavod“, katerega je bil ravnatelj do svoje smrti. Rusinski narod je z umrlim izgubil svojega buditelja in najbolj marljivega delavca.

Vissarion Vissarionovič Komarov. Začetkom januarja je umrl v 69. letu svoje starosti po dolgi mučni bolezni V. V. Komarov, eden izmed najbolj navdušenih in odločnih zastopnikov čisto-ruskih načel in najbolj nadarjenih Rusov. Umrli je zbolel že leto poprej tako, da je bil prisiljen odpovedati se javnemu in literarnemu delovanju, ali do zadnjega trenutka se je zanimal za politično in literarno življenje na Ruskem. Komarov je deloval na književnem

polju skoraj pol stoletja. Dopršivši l. 1861. študije na nikolajevski akademiji generalnega štaba je postal činovnik na posebno priporočilo pri vilenskem generalnem gubernatorju Muravjevu in Kaufmanu. Navzlic tej težavni in odgovorni službi se je pečal v tem času s književnim delovanjem; sodeloval je pri „Ruskem Invalidu“ in objavljali članke v „Mosk. Vedomostih“ in v „Golosu“. L. 1871. je zapustil državno službo in s svojim tovarišem Rajkovskim je začel izdajati list „Russkij Mir“, katerega je uredoval štiri leta. Ko se je l. 1873. začela akcija v obrambo turskih Slovanov, je zapustil energični Komarov v Rusiji vse in hkrati z generalom Černjajevom odšel v Srbijo. Vstopil je v srbsko armado in bil načelnik štaba timoko-moravske armade. Ko se je vojska končala, se je vrnil Komarov v Peterburg, kjer je urejeval „S. Peterb. Vedomosti“ do l. 1883. Tega leta je ustanovil nov ruski cenil list „Svět“, ki ga je urejeval do svoje smrti. Komarov je bil voditelj takozvane starodumske stranke in je v zadnjem času jel ščititi idejo „pravoslavne zveze“, ki je imela odstraniti vse razločke zveze ruskega naroda.

Ivan Karpovič Tobilevič (Karpenko Karij). Malorusom je umrl po težki, dolgi bolezni v Berlinu, kjer se je zdravil, odlični igralec in dramaturg Ivan Karpovič Tobilevič (glediško ime Karpenko Karij), v književnosti znan tudi pod psevdonimom Gnat Karij. Pokojnik je rodni brat zelo nadarjenih maloruskih igralcev Sadovskega in Saksaganskega, ki sta obenem s Kropivnickim in Maksimovičem, Zanjko-vecko in Karpinsko bila ob svojem času najbolj spretna maloruska igralca. Smrt Karpoviča, ki je bil kot igralec manj nadarjen nego poprej omenjena njegova brata, pomeni za malorusko dramatično umetnost težko izgubo. Karpovič se je porodil 14. septembra l. 1845. v vasi Arsenivki (jelisavetgradskega okraja) iz kmečkih staršev. Izobrazil se je v štiri-razredni okrajni šoli in potem je vstopil v državno službo, v kateri je bil več nego 20 let. V ti dobi se je seznanil z gimnazijskim učiteljem v Hersonu Piljškovom, ki je Karpoviču posojeval knjige, da se je mogel višje izobraziti. L. 1883. je Karpovič pristopil h glediški družbi Starickega, toda ni mu bilo usojeno, da bi dolgo ostal. Leto pozneje je bil interniran v Novočerkasku nad Donom, kjer je bil tri leta. Ko so mu uradi dovolili vrniti se v rojstveni kraj, se je pečal z gospodarstvom in književnim delovanjem, včasih pa je nastopil na glediškem odru svojega brata Saksaganskega. Bivanje med maloruskimi seljaki je imelo velik vpliv na duševno tvorbo Karpovičevo. Karpovič se je na deželi naučil tega, česar se pisatelj ne nauči v nobeni šoli. Poznal je in razumel dušo ukrajinskega seljaka, njegovo duševno obzorje, navade, žalost in radost. Zato nastopajo v njegovih dramah takšni junaki, kakršen je n. pr. Kalitka (v drami „Sto tisjač“ in „Hazjain“), Serpokril („Ponad Dniprom“) in drugi kmečki tipi, ki so polni življenja in resničnosti. Svoje književno delovanje je Karpovič začel l. 1881., ko je pod psevdonimom Gnat Karij izdal povest „Novobranec.“ L. 1883. pa je začel pisati dramo pod psevdonimom Karpenko Karij. Prve njegove drame „Čaban“ cenzura ni pustila predstavljati niti

tiskati. Leto pozneje sta bili objavljeni njegovi dve drami „Bondarivna“ in „Hto vinen?“ in potem je sledilo hitro za seboj več dram. Karpovič je napisal več nego 20 dram, ki so vse zelo popularne; o tem priča jasno okolnost, da se je na primer igra „Sueta“ v dveh letih predstavljala 140krat in vsakokrat je imela velik uspeh. V začetku svoje dramatiške tvorbe se je Karpovič držal romantično-sentimentalne smeri, a kmalu se je oprijel realizma. V svojih dramah je imeniten fotograf živih oseb, tipov sodobnega ukrajinskega življenja. Njegovi dramatični proizvodi so kras maloruske književnosti in še dolga leta se bodo predstavljali ne le na ukrajinskih odrih na Ruskem ampak tudi v Galiciji. Fr. Št.

0960

Drobne vesti. Francoski listi so prinesli vest, da se bode v Florenciji ustanovil višji učni zavod, kjer se bode predavala zgodovina francoske in italijanske književnosti in zgodovina umetnosti. Namen zavoda bode oživiti stike med Francijo in Italijo na podlagi znanstva in umetnosti. Za gojence zavoda bode pripravljena velika knjižnica in vsi drugi potrebni pripomočki za študije. — „Harbinskij Věstnik“ poroča, da se bode v Jokohami na Japonskem izdajal ruski ilustrovan tednik pod uredništvom g. Podpaka, spretnega ruskega časnikarja. Namen listu bode seznaniti rusko občinstvo na Japonskem, v Sibiriji in evropski Rusiji s političnim in socialnim življenjem Daljnega Vzhoda, v prvi vrsti pa z Japonsko. List bode prinašal romane in povesti najboljših japonskih pisateljev; največ prostora v listu bode posvečeno gospodarskim in socialnim člankom. Sotrudniki lista bodo najboljši ruski in japonski pisatelji. — Po nagibu in na stroške velikega kneza Nikolaja Mihajloviča je v Moskvi izšel prvi obširni zvezek (XIII. in 517 str.) publikacije pod naslovom „Moskovskij nekropol“. V tej knjigi se nahaja abecedni imenik (od A do K) vseh oseb, ki so pokopane v moskovskih cerkvah, samostanih in pokopališčih. To delo je zelo važno za zgodovinarja, genealoga in književnika, ker se pri vsakem umrlem nahaja kratka biografija, nagrobni napis in sploh vse, kar se je dalo izvedeti. — Od 1. januarja izhaja v Lvovu nov maloruski list, mesečnik „Bžola“. List prinaša znanstvene članke iz raznih strok ocene, vesti iz Ukrajine, poročila iz srednjih šol, biografije in nekaj pesmi. Povesti in dramatičnih spisov „Bžola“ ne bode prinašala. Mesečnik se izdaja za mladino. — V Sofiji bode nekoliko mladih bolgarskih umetnikov ustanovilo „Ludožestvenno bjuro“, s pomočjo katerega nameravajo povzdigniti narodno umetnost. Umetniški urad bode sprejemal naročila na umetniške proizvode iz cele Bolgarije ter jih bode vestno izvrševal po najboljših umetniških pravilih. S tem se bode povzdignil umetniški okus bolgarskega občinstva. — Lužiško-srbski mesečnik „Lužica“ je letos vstopil v 27. leto. V prvi številki nahaja se začetek daljše izvirne povesti izpod peresa g. I. Dobruškega pod naslovom: „Handrij, serbski khëbjetar“. Najboljši lužiško-srbski pesnik, I. Čišinski objavlja tu ciklus pesmi „W kuzlu Njewidžomneho“. (V času Nevidnega.) Fr. Št.

